

Checklist risicoanalyse integriteit

Het verdient aanbeveling voorafgaand aan de uitvoering van een risicoanalyse integriteit de volgende zaken te checken:

1. Is de procedure rond selectie, screening, voordracht en benoeming eenduidig en voor iedereen transparant vastgesteld en beschikbaar?

- Transparantie en kenbaarheid is een vereiste op basis van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp).
- Het verdient aanbeveling de werkwijze met betrekking tot selectie, voordracht en benoeming transparant te beschrijven in (de toelichting bij) het Reglement van Orde van de gemeenteraad of in een afzonderlijk, door de gemeenteraad vast te stellen protocol of opzetnota.
- Daarin kan ook de methodiek van de risicoanalyse integriteit nader worden beschreven.

2. Is voldoende duidelijk dat een risicoanalyse integriteit geen definitief oordeel over de integriteit of benoembaarheid van een kandidaat geeft?

- De primaire verantwoordelijkheid voor een zorgvuldige kandidaatstelling ligt bij de betreffende lokale politieke partij die een kandidaat wil voordragen én bij de betreffende kandidaat samen. Een risicoanalyse richt zich op bewustwording bij de kandidaat en diens partij.
- De risicoanalyse moet gedaan worden vanuit een positieve grondhouding; er is immers geen sprake van signalen waarop een integriteitsonderzoek (ex post) zich zou richten.
- De risicoanalyse faciliteert in feite het 'goede gesprek' tussen de kandidaat en de politieke partij en/of gemeenteraad(scommissie).
- De analyse brengt risico's en kwetsbaarheden in beeld, maar geeft geen oordeel over de integriteit of benoembaarheid van een kandidaat.

3. Ten behoeve van wie wordt de risicoanalyse uitgevoerd?

- Voor de kandidaat zelf
- De gemeenteraad of een commissie/werkgroep namens de raad
- Het college
- De openbaarheid

4. Op wie richt zich de risicoanalyse?

- Wordt voor de risicoanalyse volstaan met informatie over de betreffende kandidaat zelf, of komen ook financiële belangen van partner, ouders en kinderen aan bod?
- Hierbij dient de proportionaliteit van het instrument te worden afgewogen.

5. Op welke aspecten wordt de integriteit van de betreffende kandidaat getoetst?

- Check op juistheid genoten opleiding, behaalde diploma
- Woonplaats mede in relatie tot vereisten hieromtrent
- Parttime/fulltime aanstelling (mede in verband met mogelijke verrekeningen)
- Arbeidsverleden en wellicht relatie met gemeente, terugkeergarantie;
- Schulden (BKR)
- Conflicten met gemeente
- VOG, strafblad, lopende juridische procedures
- Toetsing wettelijke incompatibiliteiten
- Belangen in ondernemingen en relatie van die onderneming met de gemeente: heden en recente verleden
- Andere (financiële) belangen in en relaties met de gemeente: heden en recente verleden (grond, woonhuis, huren, pachten, etc.);
- Huidige en recent beëindigde nevenfuncties (naam organisatie, functie, wel of niet bezoldigd, relatie met gemeente)
- Activiteiten voor verenigingen, stichtingen en dergelijke (naam en op welke wijze actief);
- Functie, nevenfuncties, activiteiten voor verenigingen/stichtingen en belangen partner mede in relatie tot belangen van de gemeente
- Eventuele relevante informatie overige familieleden eerste en tweede graad mede in relatie tot belangen van de gemeente
- Vertoonde declaratie gedrag in eerdere openbare functies
- Omgang met verstrekte geschenken en diensten
- Indien politieke/bestuurlijke rol vervuld: wel eens onthouden van stemming e.d.; waarover en waarom
- Relevante ervaring met integriteit, bedreigingen etc.
- Gedragingen/voorvallen die kandidaat wellicht chantabel kunnen maken
- Bekendheid met gedragscode integriteit gemeente

6. Van welke bronnen wordt gebruik gemaakt voor de risicoanalyse?

Wordt naast informatie van de kandidaat zelf ook externe informatie ingewonnen en betrokken bij de toetsing? Zo ja, uit welke (openbare) bronnen en systemen, met welk doel en met welke mate van betrouwbaarheid? Daarbij mag alleen relevante informatie worden opgenomen in een dossier. B.v.

- CV en referenties (door kandidaat zelf aan te leveren)
- VOG (idem)
- BKR (idem)
- Vragenlijst (door kandidaat in te vullen; b.v. vragenlijst uit Handreiking Integriteitstoetsing kandidaten decentrale politieke partijen; bureaus hanteren vaak uitgebreide vragenlijsten). Let daarbij op dat vragen noodzakelijk en proportioneel zijn.
- Onderzoek in openbare bronnen/sociale media (naar financiële en andere belangen, nevenfuncties en activiteiten van kandidaat, partner, ouders en kinderen). Let daarbij op dat vragen noodzakelijk en proportioneel zijn.
- Aanvullend (veld)onderzoek door gesprekken met derden
- Gesprek(ken) met kandidaat op basis van de informatie uit de analyse

7. Worden in de rapportage aanbevelingen voor beheersmaatregelen opgenomen?

8. Wordt de risicoanalyse uitgevoerd door de (commissie uit de) gemeenteraad zelf, de burgemeester (met ambtelijke ondersteuning) of door een derde (markt)partij?

9. Welke (kwaliteits)eisen moeten gesteld worden aan externe partijen die risicoanalyse doet? B.v.

- Vergunning Wpbr voor researchwerkzaamheden¹
- Kennis van gemeentewet en gemeentelijke context in het algemeen
- Kennis van de specifieke lokale politieke situatie (eventuele risico's in komende raads-/collegeperiode)
- Voldoende ervaring en vaardigheden om gesprekken met kandidaten te voeren
- In staat tot degelijke rapportage (met schets kwetsbaarheden en risico's en heldere aanbevelingen voor beheersmaatregelen)

10. Hoe wordt met de uitkomsten van de risicoanalyse omgegaan? Voor wie komt welke informatie beschikbaar en in welke vorm?

- Afhankelijk van het antwoord voor wie er wordt getoetst, zal het rapport breed/breder beschikbaar gesteld kunnen worden aan de genoemde derden. Vanwege recht op privacy kan bij verdere verspreiding het rapport maar beperkt informatie bevatten. Met het oog daarop is denkbaar dat niet de rapportage zelf beschikbaar komt, maar een eindverslag van het gesprek met de burgemeester of raadscommissie voor de geloofsbrieven. Achteraf besluiten alsnog een rapportage openbaar te maken zou in beginsel niet mogen plaatsvinden, omdat in dat geval de partij en de kandidaat hier geen rekening mee hebben kunnen houden bij de voordracht/kandidatuur.
- Denkbaar is bijvoorbeeld de volgende werkwijze (nader uit te werken in een model van de VNG):
 - De rapportage over de risicoanalyse wordt (door het externe bureau) aan de kandidaat gestuurd;
 - Kandidaat krijgt gelegenheid de rapportage met diens politieke partij te bespreken;
 - Na toestemming van de kandidaat wordt de rapportage aan de burgemeester (of raadscommissie voor de geloofsbrieven/formateur) gestuurd;
 - De burgemeester (of raadscommissie voor de geloofsbrieven/formateur) bespreekt de rapportage met kandidaat;
 - Van de bespreking wordt een eindverslag gemaakt;
 - Dit eindverslag wordt aan de gemeenteraad (onder geheimhouding) ter inzage gegeven;
 - In het eindverslag wordt een passage opgenomen over mogelijke risico's/kwetsbaarheden en de beheersmaatregelen die zijn genomen om die risico's in te perken. Deze passage kan bij de installatie van de kandidaat publiekelijk worden voorgelezen.²

¹ Het ministerie van Justitie en Veiligheid stelt zich op het standpunt dat 'verzameling van gegevens over een persoon, in opdracht van een derde, tegen betaling' valt onder 'researchwerkzaamheden' in de zin van de Wet particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus (Wpbr).

² Zie bijvoorbeeld de film van de Wethoudersvereniging (vanaf minuut 3:20) via <https://www.youtube.com/watch?v=ATOChRtyy-w>